

ΣΥΜΒΟΛΟ 2

Ο Ιησούς Χριστός στην Οικονομία του Θεού

Δρ. Κωνσταντίνος Αγόρας

Οι σκέψεις μας απόψε, φίλες και φίλοι μου, θα περιστραφούν γύρω από θέμα «ο Ιησούς Χριστός στην Οικονομία του Θεού», δηλ. στη Δημιουργία, την Ιστορία και το Έσχατο της Ιστορίας. Κατά ευτυχή συγκυρία βρισκόμαστε στην περίοδο προετοιμασίας της εορτής των Χριστουγέννων και έτσι το θέμα αυτό είναι επίκαιρο. Όταν κοίταξα το πρόγραμμα των ομιλιών διαπίστωσα ότι η επόμενη ομιλία του Δεκεμβρίου έχει θέμα «Για τη δική μας σωτηρία, κατέβηκε από τους Ουρανούς». Σκέφτηκα λοιπόν πως σήμερα δεν θα πρέπει να σταθούμε στο γεγονός της «*Ενανθρώπισης του Χριστού*» αυτό καθαυτό αλλά σε ό,τι το πλαισιώνει. Και αυτό που πλαισιώνει την Ενανθρώπιση, που βρίσκεται δηλ. πίσω από την Ενανθρώπιση του Χριστού λέγεται, με μια λέξη, η «*Οικονομία του Θεού*».

Η «Οικονομία του Θεού» είναι το προαιώνιο σχέδιό Του για τον άνθρωπο και τον κόσμο. Το σχέδιο αυτό είναι τρόπον τινά η κορνίζα, το πλαίσιο, μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα και νοηματοδοτείται η Ενανθρώπιση του Υιού του Θεού, του Ιησού Χριστού. Τροποποίησα λοιπόν ελαφρά τον αποψινό τίτλο που ήταν «ο Ιησούς Χριστός στην Ιστορία» για να αποφύγω επικαλύψεις με το θέμα της επόμενης ομιλίας.

1. Η δημιουργία του σύμπαντος έγινε για την αποκάλυψη της αγάπης του Θεού

«Διού τα πάντα εγένετο» λέμε για τον Χριστό στο Σύμβολο της πίστεως. Γιατί όμως έγιναν δια του Χριστού «τα πάντα», από τον Θεό Πατέρα, τα «ορατά» και τα «αόρατα»; Αυτό είναι ένα πρωταρχικό ερώτημα που αξίζει να μας κάνει να διερωτηθούμε.

Ο Θεός είναι «μέσα στον Εαυτό του» –αιώνια-- αγάπη και δωρεά ύπαρξης και αγάπης. Δηλ. ο Πατέρας είναι αγάπη στον Υιό δια του αγίου Πνεύματος. Έτσι υπάρχει και θα υπάρχει ο Θεός. Ο Μονογενής Υιός είναι η αιώνια αγάπη του Πατέρα εν Πνεύματι αγίω.

Θέλησε όμως ο Θεός να καλέσει και άλλα όντα, «έξω από τον Εαυτό του», στην αγάπη του για να μοιράσει την μοναδική του αιώνια αγάπη, τον Μονογενή του και σε αυτά τα όντα. Δηλ. στα όντα αυτά τα δημιουργημένα που βρίσκονται «έξω από τον Θεό», τα «ορατά» και τα «αόρατα». Έτσι πρώτα τα δημιούργησε από το «απολύτως τίποτα» και τα προόρισε να γίνουν και αυτά μέτοχοι της μοναδικής του αγάπης, αυτής που έχει όπως είπαμε αιωνίως για τον Μονογενή του, τον Ιησού Χριστό. Στην δημιουργία λοιπόν των όντων είναι ήδη γραμμένη η αποκάλυψη της αγάπης του Θεού για τον Μονογενή.

Με τη δημιουργία του σύμπαντος και των ανθρώπων, αρχίζει και η ιστορία τους. Έτσι ο Μονογενής, αν και άσαρκος στην αρχή (εννοείται), είναι ενεργά παρών στην αρχή της δημιουργίας και της ιστορίας των όντων. Από εκεί και πέρα αρχίζει μια διαδικασία που καταλήγει στην ενσάρκωση του Μονογενοῦς, στα Χριστούγεννα. Πώς όμως είναι παρών; Τι μας λέει η Αγία Γραφή; *Ποιος είναι ο Χριστός στο πλαίσιο της Οικονομίας του Θεού;* Σε αυτό το ερώτημα θα πρέπει να σταθούμε απόψε. Θα δούμε λοιπόν στη συνέχεια τον Χριστό σε σχέση με την Οικονομία, ως «Λόγο», «Σοφία» και «Εικόνα» του Θεού.

2. Ο «νέος Αδάμ» και η «καινή κτίσις»

Για την Καινή Διαθήκη, δημιουργώντας τον κόσμο και τον άνθρωπο με τον Λόγο του, τον Μονογενή του (Β΄ Κορ. 4, 6), ο Θεός κάλεσε τα «μη όντα» ως «όντα» και ζωοποίησε τους νεκρούς (Ρωμ. 4, 17). Ο Λόγος του έγινε άνθρωπος και αυτός είναι ο Χριστός Ιησούς (Ιωάν. 1, 1-18). Όλα υπάρχουν χάρη σε εκείνον και για εκείνον (πβ. Α΄ Κορ. 8, 6· Ρωμ. 11, 36· Κολ. 1,16· Εβρ. 2, 10).

Σε ένα κεφαλαιώδες σημείο –όπως εύστοχα παρατηρήθηκε– η Καινή Διαθήκη πραγματώνει τις δυνατότητες της Παλαιάς Διαθήκης. Ο «Δημιουργός» Θεός, τον οποίο γνώριζε ο Ισραήλ, αποκαλύπτεται τώρα ως ο «Πατέρας» του Ιησού Χριστού. Ο Ιησούς, στενά δεμένος με τον Πατέρα του στη δημιουργική του δράση, είναι *«εἰς Κύριος, Ἰησοῦς Χριστός, διού τα πάντα και ημεῖς δι’ αὐτού» [ἕνας Κύριος, ο Ἰησοῦς Χριστός, μέσω του οποίου δημιουργήθηκαν τα πάντα, και εμεῖς μέσα απ’ αυτόν]* (Α΄ Κορ. 8, 6).

Σύμφωνα με την Παλαιά Διαθήκη, ο Θεός δημιούργησε τα πάντα με την προσωποποιημένη κατά τον αγιογραφικό συγγραφέα «Σοφία» του (Σοφ. Σολ. 8, 6 και 9, 9): το «απαύγασμα... φωτός αἰδίου και ἔσοπτρονακηλίδωτον της του Θεού ενεργείας και εικόν της αγαθότητος αυτού» [η ανταύγεια του αιωνίου φωτός, το ακηλίδωτο κάτοπτρο της θεϊκής δόξας και η εικόνα της αγαθότητός Του] (Σοφ. Σολ. 7, 26).

Ο Χριστός, για την Καινή Διαθήκη, είναι αυτή ακριβώς η Σοφία του Θεού με την οποία τα πάντα δημιουργήθηκαν (Α΄ Κορ. 1, 24): το «απαύγασμα της δόξης και χαρακτήρ της υποστάσεως» του Θεού [η ανταύγεια του θεϊκού μεγαλείου και η τέλεια έκφραση της θεϊκής υπόστασης], «ο φέρων τε τα πάντα τω ρήματι της δυνάμεως αυτού» [Αυτός που συγκρατεί το σύμπαν με τη δύναμη του λόγου Του] (Εβρ.1,3). Έτσι, «η διδασκαλία της Δημιουργίας βρίσκει την τελειώσή της σε μια ενατένιση του Υιού του Θεού, με την οποία τον βλέπει κανείς ως τον τεχνίτη, το πρότυπο και το τέλος κάθε πράγματος», κάθε δημιουργημένης πραγματικότητας και ετερότητας . Ο Ιησούς Χριστός είναι ο «Λόγος», η «Σοφία» αλλά όπως θα δούμε ευθύς αμέσως και η «Εικόνα» του Θεού.

3. Χριστός, η «εικόνα του Θεού»

Η ενδογενής σχέση μεταξύ Χριστού και Δημιουργίας, τόσο στο σύνολό της όσο και στα καθέκαστον δημιουργήματα, φαίνεται θαυμάσια στον γνωστό ύμνο προς τον Χριστό (Κολ. 1, 15-20), «Τον Υιό της αγάπης του Θεού, στον οποίο έχουμε την απολύτρωση και την άφεση των αμαρτιών»:

*« Ὃς ἐστινεικῶν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτίσεως,
ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,
τὰ ὀρατά καὶ τὰ ἀόρατα,
εἴτε θρόνοι, εἴτε κυριότητες, εἴτε ἀρχαί, εἴτε ἐξουσίαι·
τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἐκτίσται,
καὶ αὐτὸς ἐστὶν πρὸ πάντων καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκεν·
καὶ αὐτὸς ἐστὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας·
ὃς ἐστὶν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν,
ἵνα γένηται ἐν πάσιν αὐτὸς πρωτεύων,
ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησεν παντὸ πλήρωμα κατοικῆσαι
καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα εἰς αὐτόν,
εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ,
εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς»*

*[«Αὐτὸς, ἡ εἰκόνα τοῦ ἀοράτου Θεοῦ, πρὶν ἀπὸ κάθε πλάσμα γεννημένος.
Γιατὶ τὰ πάντα δι' Αὐτοῦ ἦλθαν σὴν ὑπαρξῆ, ὅσα σὴν οὐρανὸ κι ὅσα σὴν γῆ,
ὀρατά καὶ ἀόρατα,
θρόνοι καὶ κυριότητες, ἀρχές καὶ ἐξουσίες,
ὅ,τι ὑπάρχει εἶναι πλασμένο δι' Αὐτοῦ κι Αὐτὸν ἔχει σκοπὸ τοῦ.
Υπάρχει Αὐτὸς πρὶν ἀπὸ καθετί, κι Αὐτὸς τὰ πάντα συγκρατεῖ,
για νὰ μποροῦν νὰ ὑπάρχουν.
Αὐτὸς, ἡ κεφαλὴ τοῦ Σώματος ποὺ εἶναι ἡ Ἐκκλησία,
Αὐτὸς, ἡ ἀρχὴ τῆς νέας ἀνθρωπότητος
ἀπ' τοὺς νεκροὺς ὁ πρωτοἀναστημένος,
ὥστε νὰ γίνῃ σ' ὅλα Ἐκεῖνος πρῶτος.
Γιατὶ μέσα σ' Ἐκεῖνον ἡ θεότητα ἔστερξε οὐάκερῆ νὰ κατοικῆσει,
κι ὅσα σὴν γῆ κι ὅσα σὴν οὐρανὸ
μαζὶ τοὺς νὰ συμφιλιώσῃ, μέσω Αὐτοῦ,
ποὺ τὴν εἰρήνη ἔφερε με τοῦ σταυροῦ Τοῦ το αἶμα».]*
(Κολ. 1, 15-20)

Τὰ σημεῖα ποὺ τονίσαμε παραπάνω δείχνουν καὶ τὶς κύριες πτυχές τῆς καινοδιαθηκῆς ἐπανανάγνωσης τῆς Γένεσης ἀπὸ τοὺς Αποστόλους μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία τοῦ «Πασχάλιου μυστηρίου» τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ὁ παλαιὸς Ἀδάμ εἶναι γιὰ τὴ Γένεση ἡ κορωνίδα (ἡ κεφαλὴ, ὁ ἀρχηγός) τῆς δημιουργίας, ἔτσι καὶ ὁ νέος Ἀδάμ, ὁ Χριστὸς, εἶναι ἡ κεφαλὴ τῆς ἀνακαινισμένης –μετὰ τὴν πτώση– δημιουργίας, ποὺ εἶναι τὸ σῶμα τοῦ, δηλαδὴ ἡ Ἐκκλησία. Ἡ τελευταία πράγματι ἀποτελεῖ τὸ σῶμα τοῦ, καθὼς ἡ δημιουργία πλάστηκε γιὰ νὰ γίνῃ τελικὰ σῶμα τοῦ πρῶτου Ἀδάμ, τῆς ἀνθρωπότητος, γιὰ νὰ ἐνσωματωθεῖ σὴν Ἀδάμ.

Γιὰ τοὺς Χριστιανούς ποὺ διαβάζουν τὴν Παλαιὰ Διαθήκη μέσα ἀπὸ τὸ γεγονός τοῦ Χριστοῦ, ὁ παλαιὸς Ἀδάμ καὶ ἡ «δημιουργία» σὴν Παλαιὰ

Διαθήκη είναι «τύπος (προτύπωση)» του «νέου Αδάμ» (του Χριστού) και της «νέας δημιουργίας» (του σώματός του, της Εκκλησίας) στην Καινή Διαθήκη.

4. Το «μυστήριο του θελήματός» Του και η «ανακεφαλαίωση»

Τα γεγονότα της Παλαιάς Διαθήκης προτυπώνουν αυτά της Καινής Διαθήκης, επειδή η τελευταία θεωρείται διανοιγόμενη προς (εικονίζουσα) την ανάσταση του Χριστού και τη βασιλεία του Θεού. Το σημείο αυτό είναι βασικό και δεν πρέπει να διαφεύγει της προσοχής μας.

Όπως παραδόξως ο παλαιός Αδάμ που προηγείται χρονικά (αλλά όχι οντολογικά) του νέου, του Χριστού, είναι «εικόνα» του νέου Αδάμ που έπεται χρονικά (αλλά όχι οντολογικά). Και ο νέος Αδάμ, ο Χριστός, ο ιστορικά μεταγενέστερος, είναι ο «αρχέτυπος» του παλαιού (του προγενέστερου).

Δημιουργηθήκαμε «κατ'εικόνα Θεού», δηλ. με αρχέτυπο τον Χριστό. Και είμαστε, άνδρες και γυναίκες, «εικόνες Χριστού». Διότι ο νέος Αδάμ, ο Χριστός είναι η (ορατή) «εικόνα» του (αοράτου) Θεού. Η δημιουργία του ανθρώπου (Αδάμ) κατ' εικόνα και ομοίωση του Θεού του βιβλίου της Γενέσεως σημαίνει για την Καινή Διαθήκη και κατ'επέκταση για την Εκκλησία *την δημιουργία κατ' εικόνα και ομοίωση του Χριστού*. Ο λόγος της «εξίσωσης» αυτών των δύο προτάσεων, ο λόγος της νοηματοδότησης της πρώτης μέσα από τη δεύτερη, αποδίδεται πολύ ωραία στον παρακάτω γνωστό ύμνο προς τον Θεό για το σωστικό έργο του.

*«Ευλογητός ο θεός και πατήρ του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού,
ο ευλογήσας ημάς εν πάση ευλογία πνευματική,
εν τοις επουρανίοις εν Χριστώ,
καθώς εξελέξατο ημάς εν αυτώ προ καταβολής κόσμου,
είναι ημάς αγίους και αμώμους κατενώπιον αυτού εν αγάπη,
προορίσας ημάς εις υιοθεσίαν δια Ιησού Χριστού εις αυτόν,
κατά την ευδοκίαν του θελήματος αυτού, εις έπαινον δόξης της χάριτος αυτού
ης εχαρίτωσεν ημάς εν τω αγαπημένω,
εν ώ έχομεν την απολύτρωσιν δια του αίματος αυτού,
την άφεσιν των παραπτωμάτων,
κατά το πλούτος της χάριτος αυτού,
ης επερίσσευσεν εις ημάς εν πάση σοφία και φρονήσει
γνωρίσας ημίν το μυστήριο του θελήματος αυτού,
κατά την ευδοκίαν αυτού ήνπροέθετο εν αυτώ
εις οικονομίαν του πληρώματος των καιρών,
ανακεφαλαίωσασθαι τα πάντα εν τω Χριστώ,
τα επί τοις ουρανοίς και τα επί της γης·
εν αυτώ, εν ώ και εκκληρώθημεν προορισθέντες κατά πρόθεσιν*

του τα πάντα ενεργούντος κατά την βουλήν του θελήματος αυτού,
εις το είναι ημάς εις έπαινον δόξης αυτού τους προηληπικότας εν τω Χριστώ
(...))»

[«Ευλογημένος να είναι ο Θεός, ο Πατέρας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού,
που μας δώρησε μέσω του Χριστού πλούσιες τις ευλογίες Του,
πνευματικές και ουράνιες.
Μας διάλεξε με την αγάπη Του, πριν θεμελιώσει τον κόσμο,
για να γίνουμε δικοί Του διά Του Χριστού,
αψεγάδιαστοι στην τελική Του κρίση.
Μας προόρισε για παιδιά Του διά του Ιησού Χριστού,
σύμφωνα με το καλόβουλο θέλημά Του,
ώστε να Τον υμνούμε για την πλούσια χάρη Του,
που μας δώρισε με τον αγαπημένο Του Υιό.
Μας ελευθέρωσε με το αίμα του Χριστού,
μας συγχώρεσε τις αμαρτίες με την πλούσια χάρη
που μας τη σκόρπισε περίσσια, μαζί με κάθε λογής φρόνηση και γνώση.
Μας έκανε γνωστό το μυστικό Του θέλημα,
που με αγαθότητα προσχεδίασε να πραγματοποιήσει με το έργο του Χριστού.
Και όταν ήρθε η καθορισμένη στιγμή σύμφωνα με το σχέδιό Του,
όλα, ουράνια κι επίγεια, ενώθηκαν στο πρόσωπο του Χριστού.
Διά του Χριστού αποκτήσαμε μερίδιο στην κληρονομιά του Θεού,
γιατί ήταν απαρχής το σχέδιό Του,
σύμφωνα με το οποίο πραγματοποίησε το θέλημά Του.
Για να είμαστε εκείνοι που υμνούμε τη δόξα του Θεού,
εμείς που από πριν στηρίξαμε την ελπίδα μας στον Χριστό». (Εφ. 1, 3-12).

5. Δημιουργία, σωτηρία και εσχατολογία

Η «οικονομία του Θεού», σύμφωνα με το προαιώνιο θέλημά του, διαρθρώνεται ας πούμε σε τρεις χρόνους: Στη Δημιουργία, τη Σωτηρία και την Εσχατολογία. Εν Χριστώ Ιησού, η νέα δημιουργία του Θεού, αυτή την οποία οι προφήτες είχαν αναγγείλει, εγκαινιάστηκε και προχωρεί προς το τέλος της, την ανακεφαλαίωση των πάντων: «Αυτό αφορά πρώτα απ' όλα τον άνθρωπο» που, ανανεωμένος εσωτερικά με το βάπτισμα κατ' εικόνα του Δημιουργού του (Κολ. 3, 10), έγινε εν Χριστώ καινή κτίση, νέα δημιουργία (Γαλ. 6, 15): στο πρόσωπό του, ο παλιός άνθρωπος, –αυτός της πτώσης– εξαφανίστηκε· ένας καινούριος άνθρωπος υπάρχει (Β' Κορ. 5, 17).

Η νέα δημιουργία εν Χριστώ αφορά επίσης τα σύμπαντα: γιατί η θεία βουλή, η «οικονομία» είναι να επαναφέρει τα πάντα κάτω από μία μόνο κεφαλή, τον Χριστό (Εφ. 1, 10), ώστε να συμφιλιώσει τα πάντα, μέσω αυτού

και εν αυτώ (Β΄ Κορ. 5, 18 εξ΄ Κολ. 1, 20). «Έτσι, μιλώντας για τον ρόλο του Χριστού σε σχέση με τον κόσμο, περνά κανείς ανεπαίσθητα, από το έργο του μέσα στην πρώτη δημιουργία, στη δράση του μέσα στην εσχατολογική αναδημιουργία των πραγμάτων». Πράγματι «δημιουργία» και «απολύτρωση», σωτηρία και αναδημιουργία, συναντιούνται μέσα από την (και στην) «εσχατολογία» της ανακεφαλαίωσης των πάντων στον Χριστό και της τελικής επικράτησης της Βασιλείας του Θεού.

Για την αποστολική πίστη –τουλάχιστον γι'αυτήν– ο Ιησούς Χριστός είναι ο σαρκωμένος «Λόγος», «Σοφία» και «Εικόνα» του Θεού δια του οποίου δημιουργήθηκαν τα Σύμπαντα. Έτσι ο Χριστός δεν είναι απλώς παρών στην Ιστορία του κόσμου και των ανθρώπων αλλά και στην ίδια την ιστορία του Σύμπαντος.

Η γέννηση του Κυρίου στη Βηθλεέμ, στον κόσμο μας –την οποία θα εορτάσουμε– δεν έχει απλά παρελθοντολογικό νόημα παρόλο που έτσι νομίζουμε. Έχει κυρίως εσχατολογικό νόημα (Adventus – Παρουσία) και ταυτόχρονα συμπαντικές διαστάσεις. Δείχνει στην προσδοκώμενη τελική παρουσία του Χριστού και στην επικράτηση της Βασιλείας του Θεού.

Υπό δημοσίευση